

ביאורים

לא פעם נראה לנו שככל שאדם מחמיר ומקשה על עצמו יותר, כך הוא 'רציני' יותר. נגד גישה זו יוצא ריה"ל למלחמה של ממש. הטענה שעליה חוזר מלך הכוזרים היא טענה מוסרית: הרי עושה רושם שהקראים מכניעים את עצמם יותר. נראה שהם לא מוותרים לעצמם ועושים את ציוויי התורה גם אם אינם נוחים ונעימים להם. אלא שריה"ל מלמד אותנו כיצד יש לבחון את המחמיר. חומרה יכולה לנבוע מעמדה רצינית וזהירה כלפי ציווי אך היא עלולה לנבוע גם מחוסר ידיעה. חוסר הידיעה מוביל את האדם להחמיר על עצמו מספק. ככל שאדם סומך יותר על שיקול דעתו ומנסה לבחון כל מקרה לאור הבנתו האישית בלבד הוא עלול להיקלע לספקות רבים. הספק נובע מחוסר בהירות כיצד יש לנהוג. לעומת זאת, כאשר ישנה מסורת ברורה, מה יש לעשות, כמה ואיך, הספק נמוג וה'עצבנות' המחמירה מתפוגגת. עבודת ה' אינה מובילה ללחץ. אדרבה, היא אמורה לגרום רגיעה ולשלווה. הרי את הדבר הזה ברור לי שאסור לעשות. זה מותר, ובמידה ויש ספק הוא בוודאי לא תופס את מרכז העבודה. בהקשר זה ישנו סיפור על רב מסוים שהגיע לשאול את הרב אברהם שפירא זצ"ל שאלה בהלכה. הרב שפירא שאלו בחזרה: מה נראה לו לפסוק בעניין? והוא ענה שמספק נראה לו לאסור. הרב שפירא אמר לו בגערה: 'בשביל מה מוניית להיות רב? לאסור יכול גם מי שלא למד. עליך לנסות לראות במקרה זה כיצד ניתן להתיר'. סיפור זה מדגיש עד כמה הבנה ובהירות בלימוד התורה יכולים לאפשר לאדם להכריע בספקות ולחיות בעולם של עבודת ה' שאיננה מביאה למועקה אלא לשמחה.

הרחבות

לא להאריך

והגלוי שבתורה סתום. זהו כלל שגם חז"ל קבעו בלימוד תורה שבעל פה "לעולם ילמד אדם לתלמידו דרך קצרה" (פסחים ג:). **המהר"ל** מסביר את החשיבות לכך שהתורה אינה מפורשת באריכות משתי סיבות: א. אם כל התורה שבעל פה הייתה כתובה כתורה שבכתב, אזי לא כולם היו לומדים בה מחמת אריכותה. ב. גם אם פירושי התורה היו כתובים בפירוש הייתה יכולה להיוולד טעות, משום שאנשים שאינם עוסקים בחוכמה היו מרשים לעצמם לפסוק לפי הבנתם השגויה. כשדברי תורה שבעל פה מסורים מדור לדור, יכול הרב ללמד את תלמידו כפי מדרגתו [תפארת ישראל סט]. כשם שאדם שלמד רפואה מספר לא יוכל לבצע ניתוח, כך יש חשיבות להעברת התורה במסורת מרב לתלמיד, ואי אפשר ללמוד מהספר בלבד.

נשמת ישראל

כי השענונת היתה על תורה שבעל פה. הרב קוק מסביר שלעם ישראל מדרגה מיוחדת שבגללה נתן לנו הקב"ה תורה שבכתב מן השמים. התורה אינה ספר בלבד אלא חיה בקרבנו (עין בטור אורח חיים קלט שמסביר ש"וחיי עולם נטע בתוכנו היא תורה שבעל פה"), ולכן מתוך יניקה מתורה שבכתב צומחת ומתפתחת בכל דור באופן טבעי גם תורה שבעל פה [אורות התורה א, ב]. עוד אומר הרב קוק, שהתוקף של דברי חז"ל אינו משום חכמתם בלבד אלא משום שעם ישראל, לאורך כל הדורות קיבל את דבריהם, וכל מי שמערער על דבריהם מוציא עצמו מן הכלל ולכן הוא ככופר בעיקר [אדר היקר עמוד לח].

שאלות לדיון

מהו המכנה המשותף לכל המלאכות שנאסרו בשבת?
מה מניע את הקראים לכפור בתורה שבעל פה ובמסורת ישראל?

הספקות בשמירת השבת

והייתי רוצה שיתן לי גבולות "אל יצא איש ממוקמו", האם הוא ביתו, או חצרו, או רשותו אם היו לו חצרות הרבה, או מבואו, או שכוונתו, או עירו, או תחום עירו, הואיל ומלת 'מוקום' משתפלת לאלה ויותר מאלה. והייתי רוצה שיתנה לי גדר המלאכה האסורה בשבת, ומה הוא המונע מהקולמוס והקסטה להגייה התורה, ומתיר לטלטל הספר הכבד והשלחן ושאר כלי המאכל, ולהאכיל האורחים, ולטרוח בכל מה שיתרחק האורח לאורחיו, והם במנוחה והוא בריגוע, ויותר מזה משרתיו ונשיו, וכבר נאמר: "למען ינוח עבדך ואמתך כמוך". ובמה תאסר רכיבת סוסי הגזיים בשבת, ובמה יאסר המסחר?

והייתי רוצה שידון בין שני בעלי דין מסדר "ואלה המשפטים" ו"כי תצא למלחמה". והגלוי שבתורה סתום, כל שכן הסתום, כי ההשענונת אמנם היתה על תורה שבעל פה. והייתי רוצה לראות הוראותיו ומשפטיו בכל הירשות מפרשת בנות זלפחד, יתר על כן, מה איכות המילה והצייצית והספה? ויבאר לי מהיכן חיובו בתפלה לה? ומהיכן הוא מאמין שיש יעוד טוב ורע ושכר וענש אחר הפנות? ואיך דינם במצוות המתנגשות זו בזו, כמילה עם השבת והפסח עם השבת, מי נדחה מפני מי? וזולת זה ממה שתאריך זכירת כלליו, כל שכן פירושו. השמעת, מלך פוזר, על חבור של הקראים בדבר ממה שהזכרתי, שהוא בר סמך, מקבל, נמסר, שאין בו ביניהם מחלוקת, במקרה או בנקודת או בטעמים או באסור והתר או בדינים?

לו אמר הפוזרי: לא ראיתי ולא שמעתי עליהם, אבל אני רואה אותם משתדלים.

לו אמר הקבר: זה ממה שאמרתי לך על הסברה וההתחממות. והמתחממים בעבודה למלאכת השמים יותר משתדלים מעושי מלאכת ה' המצוים בה, מפני שאלה כבר מצאו מנוחה בקבלתם, ושקטו נפשותיהם, פמתהלך בעיר, ואינם מתכוונים להתנגדות מתנגד, ואלה פהולך במדבר, איננו יודע מה יפגש, והוא מתכוון בכלי נשק, מוזמן עצמו לקרב, מלמד למלחמה ומרגל בה. ואל יפליאך מה שאתה רואה מתקיימתם, ואל ירפה ידיך מה שאתה רואה מרפיון המקבלים, רצוני לומר: הרבניים, פי ההם בקשו מבצר להתבצר בו, ואלה שוכבים בשלח על ערשותם בעיר בצורה קדומה.

השתדלות הקראים נובעת מחוסר ביטחון

מה הוא המונע - מפני מה אסור. **במה** - מפני מה. **מסדר ואלה המשפטים** - על פי פשטי המקראות שבפרשת משפטים. **והגלוי שבתורה סתום** - אפילו דיני נזיקין שהאריכה התורה שבכתב בפרטיהם, אינם מבוארים ללא דברי חז"ל. **איכות המילה** - פרטי הדינים של ברית מילה. **משתדלים** - מתאמצים לקיים מצוות ומקפידים על שמירתם. **למלאכת השמים** - עבודת כוכבים ומזלות. **בקבלתם** - במסורת מהו רצון ה'. **תקיפותם** - הקפדת הקראים בקיום מצוותיהם. **הרבניים** - הנשמעים למסורת חז"ל. **ערשותם** - מיטותיהם.